

הלכות ומנהגי שבועות
אריה ליבוביץ

- I. Waiting to start טוב יום.
- A. The reason for waiting.
1. What about women? ש"ת להורות נתן ח"ו סימן לא אותיות א'-ב' - the day itself does not begin before then. Shavuot is determined by the sefirah - that is why second day is more severe ש"ת חתם סופר או"ח סימן קמה.
- B. What can't we do early?
1. מגן אברהם סימן תצד - don't make קידוש early.
 2. ט"ז שם - don't even daven early.
 - a. What about טוב יום תוספת?
 - i. רב יעקב עמדין - must daven early
 - ii. ש"ת להורות נתן חלק ז' סימן לא אותיות ג'-ד' - only applies to מלאכה.
 - b. ט"ז סימן תרס"ח - if you make שמיני עצרת early you can eat in the sucah without a beracha.
- II. Staying awake learning.
- A. Why?
1. מגן אברהם סימן תצד בשם זוהר - to correct the mistake of the generation that received the torah.
 - a. מגן אברהם סימן תקיט ס"ק י"א - don't saty up on Yom kippur if it will ruin your davening.
 - b. סידור יעב"ץ - The medrash is a reason to sleep.
 2. ישועות יעקב סימן תצ"ד אות א' - unique connection to תורה שבעל פה.
- III. Eating Dairy.
- A. Why?
1. ש"ע יו"ד סימן פט סעיף ד' - relates to the שתי הלחם - see רמ"א סימן תצד סעיף ג'
 2. מגן אברהם סימן תצד ס"ק ו' - after שבעה נקיים we show the ultimate symbol of purity.
 3. משנה ברורה שם - commemoratng matan torah experience.
 4. ישועות יעקב שם אות ב' - גדול מצווה ועושה - ישועות יעקב שם אות ב'.
 5. בית הלוי פרשת יתרו - we deserve the torah more than the angels who mixed milk and meat.
- B. When should one eat the dairy meal?
1. Before the normal meat meal on the first day - Rama
 2. At night - מועדים וזמנים חלק ז' סימן קיד and דרכי תשובה יו"ד סימן פט ס"ק יט
 3. There is a מחלוקת שאגת אריה ושפת אמת whether meat must be eaten twice a day or just once a day. Which meal to have it at may depend on how we

define the day in terms of שמחת יום טוב.

- a. Rav Schachter - the night follows the day like by קדשים.
- b. Rav Willig - the day follows the night like the halachic day.
- c. fulfill both opinions - have dairy on the second night of יום טוב.

C. Is there more room to be lenient about בשר בחלב on Shavuos?

1. the lenient opinions:

- a. פרי מגדים - may be more room to be lenient to bentch on the condition of starting a new meal.
- b. נועם אלימלך פרשת משפטים - don't have to ait as long in between meat and dairy. באר היטב ס"ק ח' בשם הכלבו - don't wait full six hours between meals (piskei teshuvah - only if you also take a nap)

2. most poskim - it would be tragic to be lenient on torah law on the day of שומר נפשו ירחק מזה וכן הסכמת האחרונים דבחג - Chok Yakov. קבלת התרה השבועות יש לזהר כמו בכל השנה.

IV. Decorating the shul.

A. הר סיני - שיטת הרמ"א - plants to commemorate

B. ראש השנה לאילנות - שיטת המגן אברהם - trees because it is

C. שיטת הגר"א

1. Explaining the dispute ש"ת יחזה דעת חלק ד' סימן לא - Definition of chukas akum - ש"ת הריב"ש סימן קנח -

שבע שבתות חמימות חייבה עד ממחרת השבת השביעית חספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה לה', כרי שאינו תלוי כלל בימי החודש, אלא אחר שספר שבע שבתות חמימות יקריבו מנחה חדשה ולא כוא חג השבועות. וכ"כ ברמב"ם (פ"ח מהמדין ומוספין ה"א) "זיום חמשים מספירה בעומר כוא חג השבועות".

וכן כוא לשון בעור ושריץ (א"ח ס"ה ת"ד ס"א). וכ"כ בשו"ת רבי"ש (ס"ו ל"ו), דאף על אייר וסיון לריבין לקדש שש"י הראייה, ולא מפני חג השבועות, שהרי לא תללו הכתוב בחודש סיון אלא בחמשים יום לעומר, וכיון שידעו ניסן חג השבועות כבר קבוע זמנו, אלא מקדשין אותו לקיים מלות עשה, והם לא באו עדים זיום שלשים ימיהו מלקדשו עד יום שלשים ואחד, ואף שש"י ישלמו חמשים לעומר בחמשה לסיון, ואינו יום שבתה צו תורה, ולריבין כוא נשעה צסיון ולרבי יוסי שנעה, מ"מ אין קפידא בדבר, שלא הלה הכתוב חג השבועות זיום מתן תורה אלא זיום חמשים לעומר שיי"ש. ועיין צוה זמני"א (רס"י ת"ד).

ועיין בשו"ת הח"ם (א"ח ס"ה קמ"ה) שכתב, דירי"ט שני של שבועות חמור משאר ירי"ט שני של גלות ששכין מספק, דצו"ט שני של שבועות לא היה ספק מעולם, דכיון דשבועות כוא לעולם זיום חמשים לספירה כהל מירי"ט שני של פסה, ועד אז כבר נתפרסם ככל העולם קציעות של ניסן, וא"כ גם אנוהינו לא שטובו מספק, ועכ"ל דגרוזו אטו פכה וסוכות, וא"כ ממילא תמיר עמי כיון דלא מתמת ספק כוא שיי"ש. ועיין שו"ת הח"ם (יר"ד ס"ו ל"ה) צוה.

3) ומעתה מכיון שיום חג השבועות מתחיל רק בצלות מ"ט ימי הספירה בשלמותה, והם חמימות כהוב, ממילא אף נשים שאינן חייבות צמלות ספירה בשימור, מ"מ גם אל"ן אין חג השבועות מתחיל עד כלות מ"ט ימים חמימים, וממילא גם הן אין להן לקדש קודם הלילה, והם קודם הלילה אכתי לא הל מלוות חג השבועות. והנשים פטורות רק ממנות הספירה, אבל גם חג השבועות שלהן תלוי בצלות שבע שבתות חמימות דוקא.

1 - שו"ת להורות נתן ח"ז סימן לא אותיות א' ב'

יקרתו הניעני, ושי"ד השא"ה נשים שאין צעליהן צניהם בחג השבועות, אם מותרות לקדש קודם אלה הכוכבים, דאף דכהנו בעי"ז ומג"א (רס"י ת"ד) שכלל שבועות אין לקדש עד אלה הכוכבים דכתיב חמימות חייבה, מ"מ י"ל דנשים דפטורות מספירה בעומר לא שייך צבן טעם זה. והביא מ"מ העמק דבר (פ' חמור) בקרא וקראתם בעלם היום הזה מקרא קודש, דנעלם צה לדייק למעוטי חוספת, וצ"ל ללמדנו שלא לעשות מקרא קודש אלא בלילה ולא מצדד יום, ומכאן נכנו ישראל שלא להפגל בעלמא מצדד יום. ולפי"ז גם נשים לא יעשו קודש מצדד יום, אולם בפוסקים לא הזכירו אלא טעם דחמימות עכ"ל.

ה) הנה מקור דברי בעי"ז ומג"א כוא מ"מ משאלה צנימן — המונח בשו"ת כוה"ג (א"ח ס"ה ת"ד) — צהודי"ט דיי"ט שצטוף הספר לאורה חיים (אות ד'), שכתב "מלאתי כתוב צבם מורי מהר"ש השני, צליל רשון של חג השבועות ממחזיקי עם הקודש עד הלילה ממש, שאם יקדש קודם הלילה יחסר מעט

מיום מ"ט לספירה וכתיב שבע שבתות חמימות". ופשוט דגם נשים לא יקדשו מקודם, דשאני חג השבועות משאר מועדים, דכל המועדים תלתי הותרה צימי החודש, וכדכתיב קראי (פ' חמור כ"ג) צפסה וצחמשה עשרה יום לחודש הזה חג המנוח, והל"ש הנה כתיב צוה בחודש השביעי צאה לחודש, וצו"כ"פ נאמר אף צעשור לחודש השביעי, וצסוכות נאמר צחמשה עשר יום לחודש השביעי כזה חג הסוכות. אבל בשבועות נאמר (שם ע"ו) וצפרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאתכם את עומר התנופה

2 - משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן תצד סעיף א'

ומאחרין להתפלל ערבית בכניסת שבעות בצאת הכוכבים כדי שיהיו ימי הספירה מ"ט יום תמימות.

3 - שו"ת חתם סופר חלק א (או"ח) סימן קמה

...מעשה בחולה א' ביום ב' דשבועות ולא היה לו בנים והיה חשש שתשאיר אשתו זקוקה ליבם והיה מקום עיגון שהיבם הוא במקום רחוק מאוד בעיר רומי והאשה עניה ואין בהשג ידה להגיע לשם, ורצה המורה להתיר לכתוב גט ולחתום ביו"ט ב', ופר"מ אמר ישתקע הדבר ולא יאמר, ודבר זה אינו כדאי אף להעלות על הספר אך מחמת שכבר נתעקש בו אחד, מוכרח אני לבאר ולהוציא מלב המתעקש, ושוב האריך פר"מ אלי כותב וז"ל: ולמען לא תהיה קול דמי האשה צועקת עלי לאמור כי אני חייבתי בדמה, אמרתי להציע דברי לפני כבוד הדר"ג להודיע אם יפה הוררתי או ח"ו שגיתי, כי כל חכמי הק"ק החזיקו עמי זולת וכו' עכ"ל:

תשובה. הנה לפי מה שראיתי מתוך דברי השואל התיר המתיר מתרי טעמי, א' כיון שנמצא בספרים והובא בבית שמואל [אה"ע ס' קס"ה סק"ט] שהחליצה היא תיקון לנשמת המת, וא"כ זה החי השכיב מרע שרוצה לפטור אשתו בגט שלא תשאיר זקוקה הרי הוא רוצה לתקן נשמתו אחר מותו שלא ישאר רוחו מקשקש באשתו הזקוקה כדאיתא בזוהר, נמצא הוה גירושין אלו צרכי המת ותיקון נשמתו וי"ט שני לגבי מת כחול שווינהו רבנן, א"כ מותרים הסופר והעדים לחלל יו"ט שני בכתיבה לצורך תיקון נשמתו לכשימות:

עוד טעם שני להתיר, אם מתירים כבוי הנו ב"ט [ב"ן מפני ד"א או הפסד ממון, לא נתיר לכתוב גט מפני תקנת עגונות כי מצוה רבה היא. ...

...וממילא תבנא לדינא דיפה הורה פר"מ הגנ"י שלא לכתוב גט ב"ט ב' דשבועות וחלילה לזלול ב"ט ב'. הן אמת כתבתי במקום אחר די"ט ב' דשבועות הוא תמוה דמעולם לא עשאוהו מספק כמ"ש רמב"ם פ"ג מקה"ח הל'

ל"ב ע"ש, ובשלמא היכי דמגייעים שלוחי ניסן עושין ב' ימים גזירה משום שלוחי תשרי, אבל בשבועות שהוא לעולם ל' יום מ"ט ב' של פסח ועד אז כבר נתפרסם בכל העולם קביעות ניסן וא"כ גם אבותינו לא עשו מספק, וצ"ל משום גזירה אטו פסח וסכות, וא"כ ממילא חמור טפי, כיון דלא מחמת ספק נתקבל כמו ב"ט של ר"ה שאם באו עדים מחצות ואילך לא נתקבלו ומ"מ גמרו היום בקדושה ולא מחמת ספק ומשו"ה חמיר טפי, וה"נ דכוותיה. ואפשר משום דבעי חיזוק טפי רמו לנו משה רבינו ע"ה בשבועות דוקא כמ"ש מג"א רס"י תצ"ד בשם רמ"ע מפאנו וע"ש בפנים. ובח"ל אגדה כתבתי, שלא ל"ט ב' של גלויות רמו בשעת חדות מתן תורה וחירות מאר"ה, אלא ל"ט ב' של גאולה בב"א, דלש"ס פ"ק דגטין [ח' ע"א] דכל הנסיך שבים הגדול עד אוקיינוס שייכים לארץ ישראל והוא עד מצר רמון ספרד, ואם ידורו שם על האיים האלו ישראלים, שם לא אפשר להודיע לא על ידי משואות ולא ע"י שלוחים כי רחוקים זה מזה וע"כ צריכים לעשות ב' ימים טובים של גאולה. ופה תהא שביתת קולמוסי לעת עתה נכתב בלא אומן ובלא כלי, ואחתום בברכה ולא יאונה אליו רעה ונגע לא יקרב באהלו, יראה בנים ובני בנים שלום על ישראל ועל רבנן כנפשו הטהורה ונפש א"נ.

4 - מגן אברהם סימן תצד

בר"ל שכותב לזן מקדשין על הכוס עד
 ז"ס דמתיב חמימות תהיינס (ס"ה ומ"ב) ז

5 - ט"ז שם

תצד מתהרין להתחיל פרכה כליקת
 שכותב כדי שיהיו ימי הספדה
 תמימות. (א) וקורן כדלשון מן נחמה

6 - סידור יעב"ץ

(ד) יש אומרים שמאחרין להתפלל עד שחשכה. והוא דקדוק קלוש מיוחד מראשונים. ומי שמקדים להתפלל בשעור שמוסיפין מחול על הקדוש (כמו שכתבתי בחלק ד' ר"שעור האיתון" וכן צריך לפרש מפלאה על כל פנים) דרי זה איך תשכר בקיום מצוה. ומתקיים זה וזה בידו. כי מכל מקום בעוד שמתפללין כבר הוא לילה. ועיקר הקפידא למאן דחש לה. הוא שלא לאכול קודם הלילה. |

7 - שו"ת להורות נתן חלק ו' סימן לא אותיות ג' - ד'

(ג) ובאמת יש לשיין להשיטות הסוברין דחיספות וי"ע דלחוייתא וכמשי"כ רבנן המניד (פ"א משהיה העשיר ה"ו) ובלתי"מ שם, ושיין בית יוסף (או"ח סי' רס"א), מי נחמא דגם בשבועות שכתבו היו חוספות דלחוייתא, דהא כיון דלזין הג השבועות מתקדש עד שכלו לגמרי שבע שבתות המימות, ואמר מהאי עממא כתבו הפוסקים ה"ל שאין לקדש עד לזאת הסיכנוס, אי"כ יולא דתגו השבועות גילה קרא שאי אפשר להוסיף עליו, דאם חוסף עליו נמלא שהסר משבע שבתות המימות, והג השבועות לא התקדש עד שכלתה המימות של שבע שבתות.

ובשלמה נראה שבתים וימים טובים, אמרם תורה להוסיף מחוג על הקדוש, דהיינו שימטנו מומו החול לפני הקדוש, אבל בשבועות שהקפידם תורה שימו הספירה הקדוש הג השבועות תהיינס תמימות, אי"כ לא יתכן להוסיף מחול על הקדוש. והנה סברה זו עולה בקנה אחד עם דברי סי' העמק דבר שהביא מנש"ת נ"י, דקרא דנחם צ"ל לזייק למשינו תוספת צ"ג השבועות.

(ד) אולם ישויין נשיא (בראשית צ' א') ויכל חלקים צום השבועות, ויש לומר כבר והם שאינו וודע עתה ורגענו לזיך להוסיף מחול על הקדוש שייש, ומשמע דכל שיקר דין תוספת מחול על הקדוש הוא סייג בלא יתגו את הקדוש עלמו כוונת ואינו יכול לנמאס לנכוג קודם בזמן הקדוש — ומלזינו נכמה ענינים שהתורה עלמה עשה גדלים וסיעים בלא לפעט צנפי תורה, שיין צ"ב צ"ב לקה טיב (כלל ה') ואנמיל — ואי"כ גם צ"ג השבועות שייך מליב להוסיף מחול על הקדוש משום שייג בלא יבוא להלל את הקדוש עלמו. ומה שכתבו הפוסקים בלא

לקדש צליל שבושה קודם לזה הכובדים משום המימות, ואשיג
 דבהכרח הוא חייב להוסיף מחול על הקודש משום חוספת יו"ט,
 הנה נראה עפ"י מה שכתבו חוסי' בחיוב (מ.) ד"ה דמסר, דהא
 דחוספת יו"ט דאורייתא היינו רק לענין מלאכה, אבל באותה
 שעה ליכא מלוא שמחה יו"ט עיי"ש. ומשמע דהא דאיכא מלוא
 להוסיף, היינו רק משום סייג וגזרה שלא יבוא לעשות מלאכה
 צו"ט ע"מ. ומשמע אהו שפיר מה שכתבו הפוסקים שלא
 לקדש צליל שבושות קודם הלילה, דאשיג דגם קודם הלילה
 אסור בעשיית מלאכה מן התורה מדון חוספת שהוא סייג
 וגדר שלא יבוא לעשות מלאכה צו"ט ע"מ, מכל מקום אין
 לקדש עד הלילה, דקודש מורה על קבלת הו"ט בשלימותו,
 חס לא שייך אלא צילת אחרי כוונה שבע שבתות המימות.
 ובצירוף יותר יש לומר, דאף דחוספת יו"ט דאורייתא, אין הכוונה
 שבאיתו הזמן של החוספת כבר חלה קדושת יו"ט, אלא שבאמת

חול הוא, רק שצריך לכוונן בו דין קודש דהיינו שלא לעשות
 מלאכה, כדי שלא יעשה לעשות מלאכה צו"ט ע"מ, ומ"כ צריך
 להתחיל לפרוש ממלאכה בחול ודאי — ועיין דין צילת (ג.)
 בזה — אבל עדיין אין זה יו"ט, ועל כן אף שבושין בשעת
 החוספת אסור מלאכה, אין זה גורע מענין המימות של שבע
 שבתות הקדומים, דאף שבושין בו אסור מלאכה מ"מ מודים
 דאכתי לא כלה כיום המ"מ לפיכך, והוא עדיין זמן של חול
 של יום מ"מ, ומה שאין עושין מלאכה הוא משיב גדר וסייג. אבל
 אם יקדש באותו הזמן, אי"כ זה מורה שכבר חל הו"ט בקדושתו,
 נמלא שמייעט מהמימות של יום מ"מ, וזה לא יתכן. [שי"ר
 בחת"ם עכ"ה (פ) אמור ס"ח ע"ה ד"ה המימות] דגם בערב
 שבושות מוכיפים מחול על קודש ועיין הכר מהמימות עיי"ש.]

8 - ט"ז סימן תרס"ח

אלו דברי רש"י ואף שאין משיבין אחרי מותו וק"ו בשו"ע כמוי מ"מ אחוה דשתי שדברי
 כרב מחד המוסין ואין הרפה של פ"ד טבולן דלמה גזר חפרים בחנם משעת כניסת ש"פ שהוא מנפ"י והוא הכרה דחוספת מחול על הקודש הוא דאורייתא
 וע"כ חייב להחמיר עד הלילה חס ודאי הוא מן הכוונה מלא דודאי לא הו' שחוק הכמים מזה וכרי מיען דקדמי לפלוגא תקנה ליום הש"פ ליחב ולא לברך
 ולמה לא מלאו תקנה לכניסתו עד הלילה לכא"ל האדם מואסור גדול שלא יבוא ללכת קודם הלילה ולכל הסחות היה להם לנסוד ואתו זה כפרע שרוב
 סגולם אינם יודעין ואלו אין להוסיף אסור על מה שכתב דבריו בגמ' וטו"ק' ותו דלפי משג עלו יבא אסור לכנס לטובס באותה שעה דהא פסקו ר"ף
 ורמ"ם וטור דים לברך על כל שפס שיכנס בה כמ"ס סימן תרל"ט אלא ש"ח פרש שפיקר קביעות היה אכילה מברך על האכילה וטו"ק כל הדברים
 ודין שום אסור לאכול בטובס כמה יפטר ממה שחייב בכניסתו בעיקר הדין וליה דמה שצריך כיום פוטרו זה אינו דהא כבר פנה אותו קביעות וטו"ק
 בחפלתו חסלה של ש"פ וכשכנס אח"כ בערב יום הוא חייב בערב כניסתו ואין מי שיפטרנו ותו לדבריו כל י"ט כפ"ה יבא אסור באכילה עד הלילה
 דדין דאיתו יום חייב לברך על המזון שאוכל לקבוע בו יפלה ויבא מתמת שפדין הוא יום וקדושת י"ט עליו וכמה מתמת שקיבל עליו שבת כשהוא ממש ס"ט
 וידיך יששכר בישל ויבוא ודין לך שלא יאכל עד הלילה ואל שבער זה הוא אומר רמ"ה ע"כ ע"כ לישב בטובס יאמר קדוש. ובלאמת אכרע שכנס סרב עליו
 הוא אינו קיום כלל דודאי מי שמוסיף מחול על הקודש הוא עושה ש"פ לוי תורמינו כבר הלך וכלך ממנו מוצת היום מה שיהי עליו קודם זה וזהו כמו
 בלילה ומחר ממש ומ"ס סרב לסתור זה משהיה דרב לוי של שבת כפ"ה והיה מתחין עם ק"ש עד הלילה וכן בשומר המטהו על גברא רבא דעיי"ש ע"י
 כהורא מה שחב בה דלא קרב אז"ל דק"ש ושומר ומט' בלילה ולמה יקדים מנפ"י ולעשות שלא כדיום בשביל מה שקיבל שבת עליו ומה יהיה חקר לו
 בלא ימתין בדברים אלו ולא לסמוך על קבלתו שבת מנפ"י ודי לא בני בלתי"ה משא"כ בחיוב טובס שלפניו סן מחד הכניסה סן מחד האכילה ע"כ היה ממתת
 ממנו בשעה שקיבל קדושת י"ט של ש"פ שבו סותר מלוא טובס ויש לו יסלח לעשות כן שפי"ה שחוק כנסם לגדר יתוכי יתבי' ברוכי לא מברכי' * וזהו
 כמו בלילה דהפס הקדוש יתעלה ב"ה שגוה עליו מלוא טובס כיום שהוא הוא הפס הקדוש שהחיר לו אחר שקיבל עליו ש"פ נמלא שכל מ"ס רש"י
 מרי"ף ובר"ן לומר רמ"ה ס"ה דאין חילוק כלל בין אחר קבלת ש"פ מנפ"י ליום המתרת וממ"ן יהיב לן משופרי שופרי ואלכין בלואו שעה בטובס רק שאין
 מברכים לישב בטובס כלפ"ד ברור

9 - מגן אברהם סימן תצד בשם זוהר

איתא נזכר שחפדים הרמב"ם היו
 שפורים כל הלילה ועוסקים נחור'
 וכבר נהגו רוב סלומדים לעשות כן והפסר
 למה טעם ש"ס משו"ט לפי שישראל היו
 ישיבים כל הלילה וכולך הקב"ה להפיר
 אותם כדאיתא במדרש לכן אנו לייכים
 לתמן זה ועפ"י ד' ס"ג שנקוקר אין

10 - שולחן ערוך אורח חיים סימן תריט סעיף ו

נהגים ללון בבהכ"נ ולומר שירות ותשבחות כל הלילה. הגה: וטוב לישן רחוק מן הארון א"רדכי; ומי שאינו רוצה לומר תשבחות

ושיחות בלילה, לא יישן שם אהר"ן. והואים המתפללים כל היום, לא יעזרו כל הלילה, כי מאבדין קולם כשאנים ישנים אהר"ן.

11 - מגן אברהם על שולחן ערוך אורח חיים סימן תריט סעיף ו

ללון בבה"כ - ולבוש כ' מוטב לילך לישן בביתו כי מי שניעור בלילה ישן ביום ואינו אומר בכוונה ואי משום שמירת הנרות ישכרו שומר, וכתב בש"ה קודם שישן יאמר ד' מזמורים הראשונים שבתהלים שהם שמירה לקרי:

12 - סידור יעב"ץ

(יא) אמנם הנעורים יזירו שלא יעסקו בדברי בטלה. ואין צורך לומר בשחוק וקלות ראש. כי או נאה להם השינה והנאה לעולם:
(יב) ומי שאינו בטוח בעצמו שלא יסדר בתפלתו למחר. כשלא ישן כל הלילה. מוטב שישן קצת. כדי שלא יאז שכרו בהספדו. ויש סמך קצת לשינת שחרית בעצרת שכן היו ישראל ישנים גם אז במתן תורה. כמו שאמרו במדרש רבה (שיר אגו). שבא הקב"ה ומצאם ישנים והוצרך לעוררם בקולות ובדקיקים. ואם ישראל בשעת מתן תורה כך. על אחת כמה וכמה אנו יגיעי הגלות שאין לנו עונש על זה. אדרבה נקבל שכר טוב על זאת. אם הכוונה לשם שמים כאמור. גם צריך לזהר שלא למהר לקרות קריאת שמע ולהתפלל קודם זמנם המיוחד. אלא יכוונו כדי שיגמרו קריאת שמע עם הנץ החמה. וכמו שכתבתי בית הכנסת (בסדר הלילה) דמוטב השבת ובשער העליון:]

13 - ישועות יעקב סימן תצד

כתב נקטר מ"ח נטס מוסר קה"ו
טוסינלסיות נעורים בלילה הזאה

והיח"א כהנא טהטעס לחקן עה קה"ו טוכניס על מפתח והיו ישיבים כל הלילה עד סוף הלילה הקב"ה לעורר אותם ולי כראה הטעם פשוט ט"פ מה שכתבתי כמה פעמים נטס מדרש הנחומא שכתב זהה דקאמר הק"ס (סנה דף ס"ח) שכמה על ישראל הר בניית ונלווק קבלו הסורה וזאמה אמרו נעלעס נעטע ונטעע והחוס' נדחקו טסיו יר"י כפראו א"ז הגדולה ונעל המדרש ט"ל כהנא דסורה טככתב קבלו נדלון ומורה טנטי"פ לא רלו לקבל עד טסיו חנוקים ומי טעקוס גיה וידוע כי לילה זמן עסק חורה טנטי"פ ויום זמן עסק חורה טככתב וזמרו נמדדע חלון ט"י עסק יודע חיונה יום וחיונה לילה ככראה חוחס עוסקוס צחורה טנטי"פ ידע טהנל לילה וכ"י ט"כ לחקן זה טלה רלו לקבל עסק חורה טלומדים בלילה והיינו חורה טנטי"פ ט"כ סס נעורים כל הלילה לנעק עלעס נעטי חורה טנטי"פ /:

14 - שולחן ערוך אורח חיים סימן תצד סעיף ג

אסור להתענות במוצאי חג השבועות. הגה: ואין אומרים תחנון מתחילת ראש חדש סיון עד ח' בו, דהיינו אחר אסרו חג אהנות מיימנו הלכות ברכות ומנהגים. ונהגין לטווח עשבים בשבועות בב"ה והבתים, זכר לשמחת מתן תורה. ונהגין בכל מקום לאכול מאכלי חלב ביום ראשון של שבועות. ו"ל הטעם שהיא כמו השני תבשילין שלוקחים בליל פסח, זכר לפסח וזכר לחגיגה, כן אוכלים מאכל חלב ואח"כ מאכל בשר וצריכין להביא עמהם ב' לחם על השלחן שהוא במקום המזבח, ויש בזה זכרון לב' הלחם שהיו מקריבין ביום הבכורים.

15 - שולחן ערוך יורה דעה סימן פט סעיף ד

מי שאכל גבינה ורוצה לאכול בשר, צריך לבער מעל השלחן שיורי פת שאכלו עם הגבינה. ואסור לאכול גבינה על מפה שאכלו בה בשר

16 - מגן אברהם על שולחן ערוך אורח חיים סימן תצד סעיף ג

חלב - יש הרבה טעמים ומ"כ הטעם דאיתא בזוהר שאותן ז' שבועות היו לישראל שבעה נקיים דוגמת אשה המיטהרת מנדתה וידוע שדם נעכר ונעשה חלב, והיינו מדין לרחמים, ומנהג אבותינו תורה היא אך יש לזהר שלא יבא לידי איסור ועב"ד ס"י פ"ט דא"ל להפסיק בב"ה אם אינו אוכל גבינה קשה, וזהר ליקח מפה אחרת:

17 - משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן תצד סעיף ג

מאכלי חלב - עיין מ"א ואני שמעתי עוד בשם גדול אחד שאמר טעם נכון לזה כי בעת שעמדו על הר סיני וקבלו התורה [כי בעשרת הדברות נתגלה להם ע"ז כל חלקי התורה כמו שכתב רב סעדיה גאון שבעשרת הדברות כלולה

כל התורה] וירדו מן ההר לביתם לא מצאו מה לאכול תיכף כ"א מאכלי חלב כי לבשר צריך הכנה רבה לשחוט בסכין בדוק כאשר צוה ה' ולנקר חוטי החלב והדם ולהזיח ולמלוח ולבשל בכלים חדשים כי הכלים שהיו להם מקודם שבישלו בהם באותו מעל"ע נאסרו להם ע"כ בחרו להם לפי שעה מאכלי חלב ואנו עושין זכר לזה:

18 - ישועות יעקב סימן תצד אות ב'

הגדול המלוה וצוה כיון דמלוה עליו ה"ל עקירתו לעצור על דבר שכללוה וכמסתמך על יצרו בקרא מוליא יקר מולל אלל ברנר שליבו מלוה אין ילחיר מסיחו ועוצד ה' צילר עוצד לבד ולזה כאלר אמרו עמיס חכה סודד על השמים תפינ הקציה כנוס יליה צכס דעיקר המלוה שכללוה חלרם להוליא יקר מולל וצוה אמרתי צמידוסי לחוריה מה שאמר שמים פסחים דך קם רב יוסף ציואל דעלרחה ענידו ל"י עגלל חילתח אמר חי ללו שאי יועל דקה גרים כעה יוסף ח"כא צטוקא וליך יתכן ר"י שהיה עניו מכל כמו דקאמר השמים צמתי סוטה (דך מיט) לא תיחני ענות דח"כא רב יוסף ח"ך יתכן שהחזיק טובה לעלמו עד שאמר כעה יוסף ח"כא עשעענות הענין דעכשיו אחר נתינת התורה לין כמותו ואמנם ציחור הדבר לפי קריי ה' גזון צמיני הדור יוחר משאר בני אדם ותנה הדבר דלמי קתיי קני כסור ופעור מן המלוה ואין ילחיר מסיחה לכך יכול לעצור ה' צלי מונע ושאר בני דורו טמס מלווין חילחיר מסיחתן לכך יש צמס צני אדם קסנים מיערכו צצסק קיום המלוה וחי ללו שאי יועל דגרים שהמה מלווין על קיום החורה והמלוה כעה יוסף ח"כא צטוקא שכלס היה עוצדים ה' חסו מחמת עבות שהיה צו חלה הדבר שהכל רואים שהוא עוצד ה' צמה שהוא חינו מלוה וזה נחמד וכעיס ומעסה יסוד ענין מתן תורה ליערלל להוליא מלוה יקרות לכלל חילר חזה לא שייך צמלחכי מעלה וצמיס דכרס דך מי מי יתן עשור מטעל סרס נעכר וכעסה חלב וח"ח עשיו פועל מוליד ארס קדוש וצמדרס מבוחר יוחר שחלרס מכלל ילכו וכעסה עוצד וצילום ה' דרכי ח"ס גם חויציו יסלים חסו זה חילחיר וחייו מי יתן עשור מטעל חסו יסוד מתן תורה לעצור ה' צמני לצנות וגם חלב שבל מן אדם מורה ע"י כמו דקאמר השמים צמתי כרס חיל וצ"כ צמנ שטענות חוכלין מאכלי חלב לוכי זה והדברים מתוקים צמס חמכס . /

(3) ונודגין לאכול מאכלי חלב . הרבה צמיס"ל אמרו צה וחי חעתי טעיס דצמח ענין מתן תורה סבה חול להיות מלוה ועושה דסרי חף קיד"כ מתן תורה חיו יכולים לקיים מלוותיו דצמרה קיים כל המורה קודם סמחה והטעם

19 - בית הלוי על התורה פרשת יתרו

אובל חלב לבשר וכו' הקיטה והדחת ספה כדי לקיים מצוה שבאכילה , ושיין צמדש חסלים על פסוק מפי טוללים ויונקים יסדה עה וע"ש שמסדר חויכוח של המלאכים על נתינת התורה ולכבודך אמר ח"ל . אמר הקב"ה והלא אחס כשירדחם אלל אנרכס חלחחם ככר בחלב שנאמר ויקח חמחם וחלב וכן כצקר אשר עשה וחיווק כלסס כשבא מבית סכופר ואמו נוחנה לו פח וככר וחלב ואומר סווס לימדני רבי לא חבשל גדי בחלב אמו . כרי דבוציות ו צ שזכירים מתעורבת של צבר בחלב זה לקבל התורה . ומכאן ילל המכסג לאכול חלב כדי להראות הזריזות והכרחקה שבין אכילת ו לאכילת הכשר ולא כמו שצבו המלאכים שאלו חיקף זה אחר זה וזהו כוונת סילוקי פרשת ראה בני מקימות כתיב לא חבשל גדי אחד לעניינו ואחד לענין תורה כו' לענין תורה מה כתיב לא חבשל גדי מה כתיב בתריס ויאמר ה' אל משה כחב לך חס הדגרים חללה . ח"ל הקב"ה למשה עד דסונדך צנגלך דרוך כובי כך מלל חבשל גדי כחב לך חס הדגרים חללה , ולכאורה דברי סילוקט חינו מוכן כוונתו כלל , רק סכוונה מבוחר דחוקך על דברי המדרש חסלים דמולל חבשל זה להחורה ולחמו לסמלאכים .

(כפסחים דף ס"ח) הבל מודים בעלמא דצטיק נמי לכס מ"ע יוס שניהנה צו חורה לישראל . לכאורה חינו מוכן הטעם דנס כפסח יש צו מעלה שילאו צו ממגרים , וגם דעיקר הטעם חינו מוכן דכי צביל שניתנה צו חורה יכיו החיוב לאכול ולכאורה אדרבה יוחר היה לריך לקיים צווס זה כך דלה' . רק כענין דכיו"ט יש צו שחי מלוה אחד לה' ואחד חול לכס ור' יוסע ס"ל דלריך לקיים צו שניסס חזיו לה' וחזיו לכס ור' חליעזר ס"ל דכבריה ציד האדם חיו מלוה לכבוד או כולו לה' או טולו לכס . וניה המלאכים ציקשו שיתנו להס החורה ואמרו אשר חנה סודך על השמים מה חוטס כי חזכרנו ומסה רבינו לחס ועיקר הלחון היה צמה שהמלאכים חנים יטלים לקיים מלוה שצנוף ומס"ה בעלמא לריך לקיים סמלוה דלכס מה שאין המלאכים יטלים לקיימה דרך דלה' כרי סס יטלים לקיים עוד יוחר מצני אדם , ומעלה ו שיש בלחם שיוכל לקיים מלוה שצנוף סועיל לו סרסס זה סווס דע"ו נתן החורה לישראל . וחסו הענין שחכנין בעלמא לאכול מאלל חלב , ועיקר סר ה צווס דכיו"ט מלוה לאכול צבר דחין שמה חלל ככר ובעלמא חוכלין גם חלב מקודם כדי לקיים סכנדל והזריזות שיש בין

20 - רמב"ם הלכות יו"ט פרק ו' הלכות יז-כ

שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג עם שאר ימים טובים כולם אסורים בהספד ותענית, וחייב אדם להיות בהן שמח

וטוב לב הוא ובניו ואשתו ובני ביתו וכל הנלוים עליו שטאמר +דברים ט"ז+ ושמת בתוך וגו', אף על פי שהשמתה האמורה כאן היא קרבן שלמים כמו שאנו מבארין בהלכות חגיגה יש בכלל אותה שמחה לשמוח הוא ובניו ובני ביתו כל אחד ואחד כראוי לו.

כיצד הקטנים נותן להם קליות ואגוזים ומגדנות, והנשים קונה להן בגדים ותכשיטין נאים כפי ממונו, והאנשים אוכלין בשר ושותין יין שאין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין, וכשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל +דברים ט"ז+ לגר ליתום ולאמנה עם שאר העניים האמללים, אבל מי שנועל דלתות חצרו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו, ועל אלו נאמר +הושע ט'+ זבחיהם כלחם אונים להם כל אוכליו יטמאו כי לחמם לנפשם, ושמחה כזו קלון היא להם שטאמר +מלאכי ב'+ וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם.

אע"פ שאכילה ושתיה במועדות בכלל מצות עשה, לא יהיה אוכל ושותה כל היום כולו, אלא כך היא הדת, בבקר משכימין כל העם לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ומתפללין וקורין בתורה בענין היום וחוזרין לבתיהם ואוכלין, וחולכין לבתי מדרשות קורין ושונין עד חצי היום, ואחר חצי היום מתפללין תפלת המנחה וחוזרין לבתיהן לאכול ולשתות שאר היום עד הלילה.

כשאדם אוכל ושותה ושמח ברגל לא ימשך ביין ובשחוק ובקלות ראש ויאמר שכל מי שיוסיף בזה ירבה במצות שמחה, שהשכרות והשחוק הרבה וקלות הראש אינה שמחה אלא הוללות וסכלות ולא נצטוינו על ההוללות והסכלות אלא על השמחה שיש בה עבודת יוצר הכל שטאמר +דברים כ"ח+ תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב אמר כלן הא למדת שהעבודה בשמחה, ואי אפשר לעבוד את השם לא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך שכרות.

21 - דרכי תשובה יורה דעה סימן פט ס"ק יט

הנהגת ימים בער כהנהגת חק' והנהגת שבת שיש עליה
דולם לומר מנהגים ביום בער לכוון י"ט ויהיו סגולה לזמן כמדתם רק
מאכלי חלב ובשרים שיהיה לזמן רק מאכלי בער כהנהגת שבת ויאלץ י"ה
לכ"ט לחם גם משה זה לא יתקן לפסול ולא כי בשבת א"י עם ס' מ"ן
מבטלה עם זמן חוב מ"ה בשבת רק כמדת שבת של י"ט אכל כליל
ראשון של י"ט לא כי כהנהגת מ"ה רק מדרבנן מ"ה י"ט מקום להק' העל"ט
ל"ן חוב לזמן בער דוקא וסל לקיים סעודה הלילה לשמו ולשמה ח"ע בשאר
תחלים שיהיה מהם לחם סה בשני חבנה ס' הקב"ע עם סג' ב' היום
מדברי מ"ה ס' הקב"ע סק"ד דגם כלילה כהנהגת של י"ט סה סהוב
סעודה מדאורייתא מ"ה ולפי סעודה נגם כלילה סה משה לזמן בער דוקא
נ"כ נסן להי יורה סעודה סק"ד מ"ה ומלכותי סק"ד ס' לזמן
המאכלי חלב בשבת חייב להי סעודה סעודה סק"ד נגם נגם פה רק
ברוך סעודה לרעי ומכריח כהנהגת סעודה ומכריח נעדר סה ויחייב ולזמן
סעודה סעודה בער יין ויאלץ סה לכ"ט רק סק"ד לח"ן סה סהוב קדם
הסעודה סעודה סה סהוב סהוב סהוב סהוב סהוב סהוב סהוב סהוב סהוב
י"ט [כ"ט] (ב) יש סק"ד סהוב סהוב סהוב סהוב סהוב סהוב סהוב סהוב סהוב

22 - מועדים ומנינים חלק ז' סימן קיד

מצות שמחת יום טוב בזה"ו היא לאכול בשר ולשתות יין.
וקיימא לן שצריך פת דוקא לילה ויום, ולכן אם
שכח יעלה ויבוא בברכת המזון חזר. והרא"ש בפ"ו דברכות
(סכ"ג) ביאר דחייב לאכול פת ביום טוב משום שמחה
משום חלקהו חציו לאכילה ועיקר אכילה הוא לחם, ומפרש
במעדני יום טוב שם דאף שפת אינו משמח רק סעיד,
היינו אם אוכל פת לבד, אבל כשאוכלו עם בשר אוי גם
הפת משמח, ולכן כדי לקיים מצות שמחה חייבין לאכול
לילה ויום פת עם בשר ויין. (עין בש"ע הגרש"ו חקב"ט
ס"ק ד' שכתב ליותר לאכול בכל סעודה פת יותר מבביצה
מעט).

ונתעוררתי בזה שיש מקומות שבליל שבועות אוכלים פת
עם מאכלי חלב, ואינם אוכלים בשר כלל
בלילה, וחוששני שמבטלין בזה מ"ע דשמחה, שהיובה
להרא"ש בפת עם סעודה חשובה דבשר, ולא יצאין בפת
עם מאכלי חלב לבד שאינו מביא שמחה וכמ"ש א'.

א' ונראה שזוהי סברת מהר"ם חלאוה פרק ע"פ דס"ל
שאין מצות קידוש היום ביום אלא בלילה, ונראה דעיקר
מצות קידוש ביום היא משום, וקראת לשבת עונגי שיזא ניכר
שוהי סעודה מיוחדת ולא סתם סעודה, ולכן אומר קידוש קדם,
ולפי"ו ביום טוב שניכר סעודה יום טוב ע"י ריבוי מאכלים
המשמחין בחג וצורת הסעודה, ע"כ לא צריך קידוש קדם וא"ש.

23 - שו"ת יחוזה דעת חלק ד סימן לג

אמנם החי אדם לכלל קל"א סימן י"ג) כתב, שרבינו הגר"א מוילנא ביטל מנהג זה בקהלתו, לפי שעכשיו חוק העמים להעמיד ענפי אילנות בחג שלהם, ונאמר ובחקותיהם לא תלכו. ע"כ. וכ"כ בספר מעשה רב (ס"ל קצ"א). וכתב הגאון ממונקאטש בספר שער יששכר ח"ב (דף קי"ט ע"א) שכן מנהגם בשו"ת = בשב ואל תעשה = כדברי הגר"א. ע"ש. אולם רבינו יוסף קולון בתשובותיו (אורש פ"ח) כתב, שאיסור ובחקותיהם לא תלכו נהג באחד משני ענינים, האחד הוא כשאין טעם בדבר, שכן מורה לשון חוק, אכמו שפירש רש"י יומא ס"ז שלשון חוק משמע שאינו אלא גזירת מלך. ע"ש. שכיון שעושה דבר משונה שאין בו טעם נגלה, אלא שהם נוהגים כן, נראה ודאי כנמשך אחרי חקותיהם, ומודה להם. והענין השני, כשעושה דבר ששייך בו פריצת דרך הצניעות והענוה, ונהגו בו הגוים דרך שחץ וגאווה, והוא עושה כן כדי להדמות להם. אבל דבר שנהגו בו הגוים לתועלת כל שהיא, או שעושים כן משום כבוד, וכיוצא בזה, מותר. ע"כ. והביאו להלכה מרן הבית יוסף ביורה דעה (סימן קע"ח). וכן מוכח מדברי הר"ן (עבדה זרה ל"א ע"א) ובשו"ת הריב"ש (סימן קנ"ח), וכן פסקו הרמ"א ומהריק"ש בהגהותיהם שם. וכן העלה בשו"ת כהונת עולם (סימן ע"ה). וכן פסק בשו"ת סמא דחי (חלק יורה דעה סימן ז'). ומעתה המנהג שנהגו לקשט את בתי הכנסת בפרחים ושושנים וענפי אילנות, שיש לו טעם נכון, ויש לו יסוד במדרש, אין בו שום איסור משום ובחקותיהם לא תלכו. אלא שהגר"א נמשך בזה לשיטתו, שבביאוריו ליורה דעה (סימן קע"ח) חולק על הר"ן (עבדה זרה ל"א ע"א) הנ"ל, ושגם דברי מהר"י קולון הנ"ל אינם נראים לו כלל. אולם בשו"ת אמרי אש (חלק יורה דעה סימן נ"ה), הביא דברי הגר"א שחולק על הר"ן ומהריק"ו, וכתב, שאין לדחות דברי הר"ן ומהריק"ו, מאחר שמרן הבית יוסף והרמ"א והאחרונים הבאים אחריהם סוברים כן להלכה. וכן העלה בשו"ת כתב סופר (חלק יורה דעה סימן קע"ה). וכן פסק בשו"ת מהר"ם שיק (חלק יורה דעה סימן שנ"א). ועוד אחרונים רבים. ולפי זה יש ללמוד גם לנידון שלנו שהמנהג נכון וקיים. וכן פסק הגאון רבי יוסף שאול נתנון בספר יוסף דעת (על יורה דעה סימן שמ"ח), שמנהג ישראל להעמיד ענפי אילנות בחג השבועות תורה הוא. וכן הובא בשו"ת מחזה אברהם (חלק אורח חיים סימן כ"ט). וכן פסק הגאון מהרש"ם בהגהותיו לארחות חיים (סימן תצ"ד). ובספרו דעת תורה לאורח חיים (שם). וראה עוד בשו"ת מהרש"ם חלק א' (סימן קכ"א) ע"ש. ובספר זכרון יהודה (דף ל"ד ע"ב) כתב, שהגאון בעל אמרי אש לא מנע המנהג שנהגו להעמיד ענפי אילנות ועשבי בשמים לכבוד חג השבועות, ובפרט מה שנהגו לעטר ספרי התורה בכתרי פרחים ושושנים לכבוד מתן תורה. ע"כ. ונמשך לפי שיטתו הנ"ל, שמסכים להלכה כדברי הר"ן ומהריק"ו וסיעתם שאין לחוש בזה כלל לאיסור ובחקותיהם לא תלכו. וכן בספר ילקוט הגרשוני (סימן תצ"ד) העיד שהמנהג הזה פשט בהרבה מדינות, ושארין פוצה פה ומצפץ. וראה עוד בשו"ת אהל אברהם הכהן (סימן ט"ו). ע"ש + וראה בספר חוט המשולש (עמוד קכ"ח) שכתב, שבימי הגאון בעל חתם סופר היו נוהגים שבכל חג השבועות היו מפארים בית אלקינו על ידי קישוט הכנסת בענפי אילנות ובמיני עשבים שריחם הטוב נודף למרחקים, ובמקום מושבו של החתם סופר היו עושים כילה מיוחדת מענפי אילנות ושושנים, ופעם אחת קרה שגבאי אחד של ביהכ"נ ביטל המנהג והורה שלא לעשות כן, וכשבא הגאון לביהכ"נ וראה שינוי המנהג מכל ליל חג שבועות שבכל שנה ושנה, הרע לו מאד, והקפיד על הגבאי הנ"ל, ונענש בעונש קשה ר"ל. ע"כ. וראה עוד בספר דרשות החתם סופר ח"ב (דף רפ"ח ע"ג). ע"ש. וראה בספר יפה ללב חלק ה' (ס"ל תצ"ד סק"ג). ובספר בני יששכר (חדש סיון מאמר ד' אות ז'). ע"ש +.

בסיכום: המנהג שנהגו לקשט את בתי הכנסת וספרי תורה בכתרי פרחים ושושנים, ולהעמיד שם ענפי אילנות, יש לו יסוד נאמן על פי מדרשי חז"ל. ומנהגם של ישראל תורה הוא.

24 - שו"ת הריב"ש סימן קנח

עוד שאלת להודיעך, על מנהג רע שעושים בארץ ההיא, לצאת לבית החיים בקר כל שבעה ימי אבלות, כל מחוייב אבלות כזולתו. ולקחו זה המנהג מהישמעאלים, ואמרת להם שהוא אסור. תשובה: אף אם אמרו ז"ל, שהאבל, שבת ראשונה אינו יוצא מפתח ביתו, שניה יוצא ואינו יושב במקומו; כמש"כ זה בהלכות הרי"ף ז"ל בפ' ואלו מגלחין, וכן הרמב"ם ז"ל פ' ז' מהלכות אבל. נראה, דאפ"ל לבית הכנסת אינו יוצא בשבת ראשונה, מדקאמר, דבשבת שניה יוצא ואינו יושב במקומו; דאי בשוק, מאי יושב במקומו איכא? דאלמא, בשבת ראשונה אף לבית הכנסת אינו יוצא; וכן דקדק הרמב"ן ז"ל בספר תורת האדם. מ"מ יש מנהגות חלוקים בארצות בזה. כי בכל קטלוגי"א אין נשמרין מזה, זולתי בחול, שמתפללין בבית האבל, אבל ביום השבת שחרית הולך לבית הכנסת, כיון שאין אבלות בשבת, ואינו

יושב במקומו; כ"כ רבינו האי גאון ורש"י; ושבת ראשון' פירוש שבע; וכן נהגו בזאת העיר. ויש נוהגין שלא לצאת לבית הכנסת בשבת ראשונה, אפילו ביום השבת; כמו שידעת מנהג בלנסל"אה. והרמב"ן ז"ל הביא ראיה לדעת רבינו האי ז"ל, מהגדה שבפרקי רבי אליעזר, כמו שכתב בארוכה בספרו; וכתב בסוף דבריו: הרי הרוחנו בזה הענין, אע"פ שראוי לקצר מפני המנהגות המשתנים בכך. ובסרקסט' נוהגים האבלים כל שבעה, אפ"ל בשבת ראשונה ובימות החול, ללכת לבית הכנסת שחרית וערבית. ואחר התפלה, כשחוזרין לבתיהם עם רוב הקהל המלוים אותם, בכניסת החצר, המקוננת מעוררת ליתיה ומתופפת בתוף שבידה, והנשים סופדות ומכות כף אל כף; וכיון שעושין זה לכבוד המת, אין לבטל מנהגם. וכן יש לומר במנהג עירכם; כיון שאין הולכים לשוק לעסקיהם, אלא שהולכין לבית החיים, אם לספוד על המת או לאמר עליו נוחות נפשא, אין לבטל מנהגם, כיון שהוא לכבוד המת. שהרי אפ"ל לחלין את מתו, שהוא אסור בלא תעשה מן התורה, אם הלינו לכבודו מותר. ואם מפני שעושין כן הישמעאלים, אין זו חוקה שיהא אסור משום: ובחוקותיהם לא תלכו. כדאמרינן בפ"ק דע"ז א"א: שורפין על המלכים, ואין בו משום דרכי האמורי; ומפרש התם, דשרפה לאו חוקה היא, אלא חשיבותא. וכן שורפין על הנשיאים מותר וכלי תשמישן; ואע"פ שגם העובדי כוכבים עושין כן, לא נאסר משום דרכי האמורי; שאם באנו לומר כן, נאסור ההספד, מפני שהעובדי כוכבים ג"כ מספדין. ואע"פ ששנו בתוספתא בסנהדרין: כשם ששורפין על המלכים, כך שורפין על הנשיאים, אבל לא על ההדיוטות; כבר פירש הרמב"ן ז"ל הטעם בספרו: משום דאיכא יורא והשתתה. וכבר בקשתי ממך כמה פעמים לבל תדקדק לשנות מנהגייהם בדברים כאלה, אם תרצה לעמוד עמהם בשלום; ועוד, שלא יקבלו זה משום אדם. ואפ"ל בדבר שהוא אסור גמור, כל שאין מקבלין, אמרו ז"ל (שבת קמח): מוטב יהו שוגגין ואל יהו מזידין.

NEW YORK י"ג אדר א' תש"ל

מעשה יתבאר הם דכחצו הע"ז והמג"א ה"ל, דכלול שצעות מאחרין להחיל ערבית, כדי שיהיו ימי הספירה תמימות, ואין מקדשין על הכוס צליל שצעות עד ללח הכוכבים, דכתיב תמימות תהייתה. ונראה דהע"ז לעמיה, וגם המג"א סובר כותיה, דמי שמוסף מחול על הקודש כבר חלף והלך ממנו חוצת היום מה שהיה עליו קודם זה, וזהו כמו צלילה ומחר ממש, וא"כ שפיר כחצו שבקבלת תוספת יו"ט של שצעות צהפלה או בקידוש, הרי זה חסרון צימי הספירה דכתיב תמימות תהייתה. אצל הקרבן נתחיל יש פרק ערבי פסחים, שהוכיח מדברי הרא"ש שגם צליל שצעות הוא אומר קדושה על הכוס מצטוד יום, שהרי יכול להוסיף מחול על הקודש, היינו דסובר כדעת המהרש"ל, דמה שמוסף מחול על הקודש זה לא הוי צלילה, אלא שחל קדושת יו"ט על התוספת שהוא מערב יו"ט, וא"כ ח"ן צה חסרון צימי הספירה דכתיב תמימות תהייתה, שהרי היום של ערב שצעות שהוא מ"ט לעומר, נשלים צלחת הכוכבים ככל יום.